

Adviesbureau

Mertens B.V.

ACTUALISERENDE QUICK SCAN BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN LOZERHOF TE DEN HAAG

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.

Concept rapport

ACTUALISERENDE QUICK SCAN BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN LOZERHOF TE DEN HAAG

rapportnummer 2020.3571

maart 2020

In opdracht van:
Stebru Ontwikkeling B.V.
Postbus 298
2910 AG Nieuwerkerk a/d IJssel

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en natuurwetgeving

 Utrechtseweg 120, 6871 DV Renkum
 06-29458456

 info@adviesbureau-mertens.nl
 www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Wageningen, 2020.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

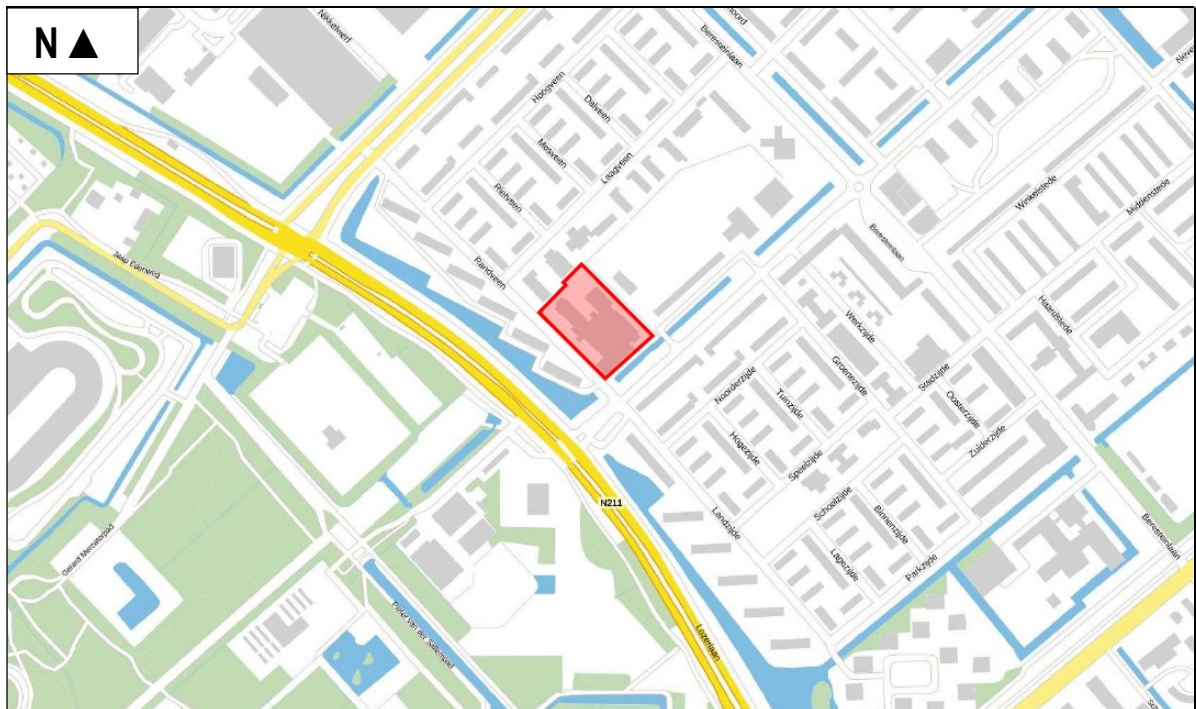
INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET PLANGEBIED EN DE PLANNEN.....	2
1.3 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	7
1.4 OPBOUW RAPPORT	7
 2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN.....	8
2.1 WET NATUURBESCHERMING	8
2.2 RODE LIJST.....	8
 3. METHODE.....	10
 4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING	11
4.1 FLORA.....	11
4.2 VLEERMUIZEN.....	11
4.3 OVERIGE ZOOGDIEREN.....	17
4.4 BROEDVOGELS	17
4.5 AMFIBIEËN.....	17
4.6 VISSEN.....	17
4.7 REPTIELEN	17
4.8 OVERIGE	18
 5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE	19
 GERAADPLEEGDE LITERATUUR.....	20
 BIJLAGEN	21
1. PLANGEBIED.....	22
2. BEGRIPPEN	23

1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Er is het voornemen voor de sloop van de opstallen Lozerhof aan de Randveen 64 te Den Haag om nieuwbouw te kunnen realiseren (zie figuur 1 voor de globale ligging en bijlage 1 voor de exacte ligging en begrenzing). De aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten vormt een te onderzoeken aspect omdat met de plannen effecten kunnen ontstaan op soorten die beschermd zijn via de Wet natuurbescherming. In 2015 is verkennend onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Mede op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een actualiserend verkennend veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde planten- en diersoorten en indien aanwezig, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van deze actualiserende verkenning gepresenteerd.

Figuur 1. Globale ligging van het plangebied van Lozerhof te Den Haag (rood).

1.2 Het plangebied en de plannen

Het plangebied Lozerhof is gelegen aan de Randveen 64 te Den Haag Haag en betreft een woon- en behandelcentrum voor ouderen. Rond het pand zijn verhardingen en is enig cultuurgroen te vinden. Het voornemen is om het bestaande pand te slopen en op de locatie een nieuwbouwproject te realiseren. De nieuwbouw bestaat uit een carré-vormig gebouw met op twee hoeken hoogbouw en op niveau -1 een p-garage. Op het dek van de parkeergarage is een daktuin met veel groen voorzien. In figuur 2 wordt een beeld gegeven van het plangebied op vrijdag 6 maart 2020 en in figuur 3 wordt een beeld gegeven van de plannen.

Figuur 2. Foto-impressie van het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

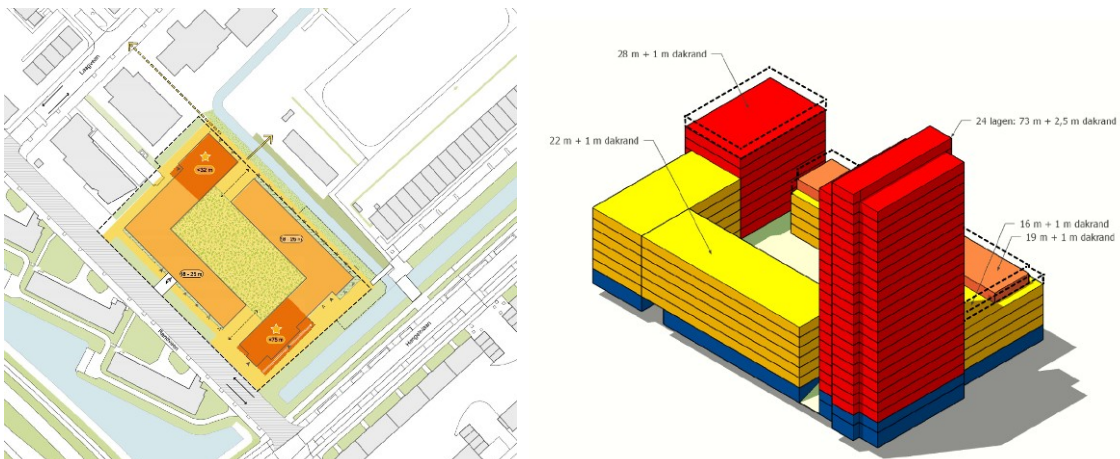
Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Vervolg figuur 2. Foto-impressie van het plangebied van Lozerhof te Den Haag (onder; electriciteits-huisje).

Figuur 3. Impressie van de plannen van Lozerhof te Den Haag.

1.3 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Enerzijds wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de soortbescherming van planten- en diersoorten te verwachten zijn. Anderzijds worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de planontwikkeling weergegeven. Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten komen mogelijk voor ter plaatse van en in de directe omgeving van het plangebied?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde planten- en diersoorten ondervinden nadelen van de plansituatie?

1.4 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de soortbescherming van de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 3).
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten (hoofdstuk 4).
- Een beoordeling van de effecten op beschermde soorten (hoofdstuk 5).

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen.

2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

2.1 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet implementeert de Vogel- en Habitatrichtlijn en andere verdragen in het nationaal natuurbeschermingsrecht. Het bevoegd gezag is Gedeputeerde Staten van de Provincie(s) waar een project wordt gerealiseerd. Gedeputeerde Staten kunnen deze bevoegdheid ook overdragen conform lid 7 van deze wet. Doorgaans zijn dit Omgevingsdiensten. De soortbescherming richt zich dan ook primair op de bescherming van plant- en diersoorten die genoemd zijn in deze richtlijnen.

Daarnaast is een deel van de soorten van de Rode Lijst (zie paragraaf 2.2) beschermd via de Wet natuurbescherming.

Voor alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten is de algemene zorgplicht van toepassing; handelen of nalaten die gevolgen kunnen hebben dienen achterwege gelaten te worden of er dienen maatregelen getroffen te worden om effecten te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Indien een plan resulteert in negatieve beïnvloeding van een soort of soorten kan ontheffing worden verleend conform artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.1 en 3.2 (Vogelrichtlijnsoorten). Ontheffing kan worden verleend conform artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.4 en 3.6 (Habitatrichtlijnsoorten). De criteria voor ontheffingsverlening voor deze soorten zijn identiek aan die Vogel- en Habitatrichtlijn omdat deze richtlijnen zijn geïmplementeerd in het nationaal recht. Het nationaal recht staat het niet toe om hiervan af te wijken. De criteria zijn:

- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- ter bescherming van flora en fauna.

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dienen mitigerende en eventueel compenserende maatregelen genomen te worden die tot gevolg hebben dat soorten niet nadelig worden beïnvloed in het voorkomen en gedurende de uitvoering van een project.

Provincies kunnen voor de nationaal beschermde soorten een algemene vrijstelling verlenen. In de Provincie Zuid-Holland wordt voor een aantal soorten generieke vrijstelling verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Het betreft o.a. aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat.

2.2 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten is eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 en 2017 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

Tussen de Wet natuurbescherming en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van "gunstige staat van instandhouding" kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die gering afnemen in aantal (Rode lijstsoort met het criterium gevoelig) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van

instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten van de Rode lijst met het criterium bedreigd of ernstig bedreigd) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Op deze manier wordt nader invulling gegeven aan de bescherming van soorten die in aantal en/of verspreiding afnemen.

3. METHODE

Op vrijdag 6 maart 2020 is een bezoek gebracht aan het plangebied Lozerhof te Den Haag en de directe omgeving. Gedurende dit bezoek is dit gebied en de directe omgeving beoordeeld op het mogelijk voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Dit vond plaats aan de hand van aanwezige ecotopen en sporen.

In een elektriciteitshuisje zijn open stootvoegen geconstateerd. Deze zeer smalle open stootvoegen zijn uitwendig onderzocht op sporen met ladder. Daarnaast is een endoscoop gebruikt om de potentiële verblijfplaatsen aan de binnenzijde te onderzoeken op de aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

Er is beperkt gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens om het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten te bepalen omdat deze via o.a. Waarneming.nl worden beheerd voor een veel groter gebied en het gebied. Overige waarnemingen worden tevens bewaard voor een groot gebied, namelijk op kilometerniveau zoals weergegeven op www.telmee.nl. en op een nog groter schaalniveau in verspreidingsatlassen.

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

4.1 Flora

Het plangebied van Lozerhof te Den Haag en directe omgeving is volledig in cultuur gebracht. Het grootste deel van het plangebied is bebouwd of verhard. De niet verharde delen zijn volledig in cultuur gebracht. De aanwezigheid van beschermde planten wordt derhalve uitgesloten. Gedurende het verkennend veldonderzoek op vrijdag 6 maart 2020 zijn geen beschermde plantensoorten of resten van beschermde plantensoorten vastgesteld. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van beschermde plantensoorten uitgesloten.

4.2 Vleermuizen

Getoetst is op de verschillende functies die het plangebied kan hebben voor vleermuizen. Dit betreft plaatsen waar vleermuizen kunnen verblijven (verblijfplaatsen zoals kolonie-, paar- en winterverblijfplaatsen), vaste routen tussen verblijfplaatsen in de zomer en winter; respectievelijk vlieg- en migratierouten en plaatsen en gebieden waar vleermuizen foerageren.

Verblijfplaatsen

In 2015 is gesteld dat het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen niet kan worden uitgesloten (Adviesbureau Mertens, 2015). De reden hiervan is dat achter de gevelplaten en in openstootvoegen van een elektriciteitshuisje vleermuizen zouden kunnen verblijven.

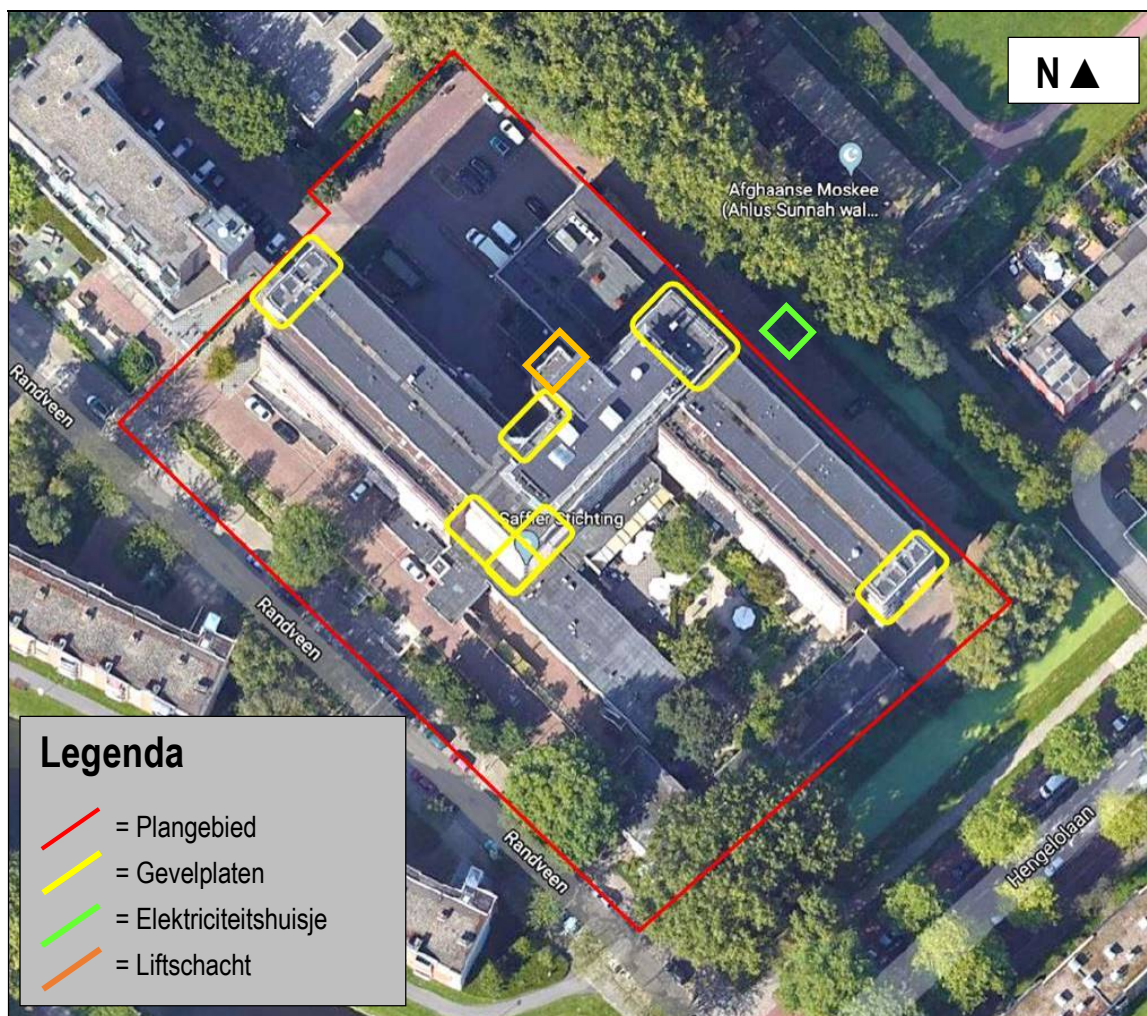
Degevelplaten zijn op vijf locaties in het plangebied aangebracht (zie figuur 4). Achter de gevelplaten is een open ruimte van ca. vijf cm. De binnenzijde van de gevelplaten is glad en de aanvliegmogelijkheden zijn beperkt doordat alleen aan de onderzijde toegang is; doorgaans landen vleermuizen op bijvoorbeeld een muur om vervolgens naar een invliegopening te kruipen. Door de omvangrijke ruimte achter de gevelplaten, de slechte aanvliegmogelijkheden en het ontbreken van plaatsen waar de vleermuizen kunnen hangen, kan worden gesteld dat, met de huidige kennis, verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen worden uitgesloten.

Er zijn stootvoegen in een elektriciteitshuisje (zie figuur 4 en 7). De open stootvoegen zijn voor een deel te smal voor vleermuizen om toegang te bieden tot de spouwmuur en zitten ook voor een groot deel vol met troep zoals (oude) spinnenrag. Met de endoscoop zijn in enkele overige stootvoegen geen (sporen van) vleermuizen vastgesteld. De open stootvoegen zitten ook relatief laag voor vleermuizen en de hoge elektrische frequentie van de transformatoren maken het elektriciteitshuisje ook ongeschikt voor vleermuizen om in te verblijven.

Er zijn verder enkele open stootvoegen aan de bovenzijde in de liftschacht (zie figuur 4 en 8). Deze open stootvoegen zijn te smal voor vleermuizen om toegang te bieden.

Het ontbreekt verder aan geschikte daklijsten en geschikte beluchtingsgaten om achter of in te kruipen. De daktrim zit strak op de muur aan de bovenzijde waardoor de spouwmuur niet toegankelijk is via de daklijsten. In het dak (volledig bitumen) zijn geen openingen aangetroffen waarin vleermuizen zich kunnen ophouden.

Gedurende het verkennend veldonderzoek zijn in het plangebied Lozerhof ook geen sporen van vleermuizen vastgesteld zoals keutels en afgebeten vleugels van vlinders. Bestaande gegevens over het voorkomen van vleermuizen in het plangebied van Lozerhof te Den Haag zijn op Waarneming of via de NDFF of bijvoorbeeld in de literatuur niet gevonden.

Figuur 4. Locaties met gevelplaten in het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Figuur 5. Beeld van een locatie met gevelplaten in het plangebied van Lozerhof te Den Haag (rood).

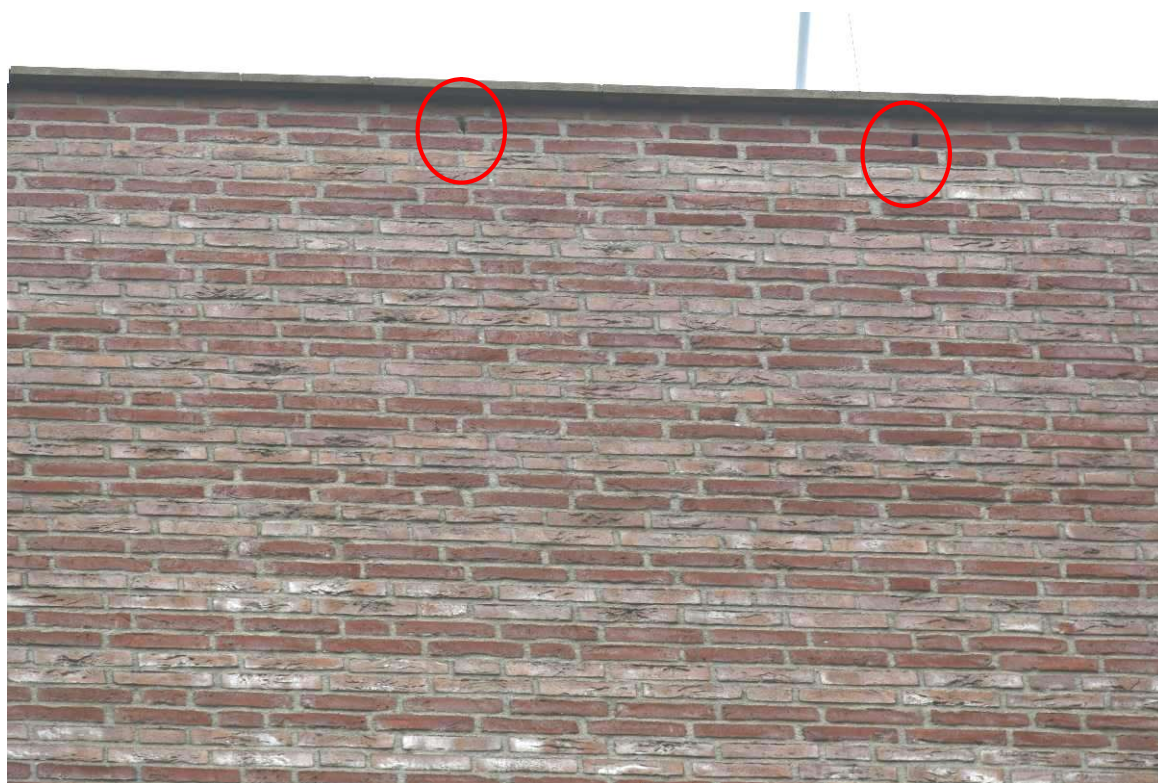
Figuur 6. Beeld van de onderzijde van een gevelplaat in het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Vervolg figuur 6. Beeld van de onderzijde van een gevelplaat in het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Figuur 7. Beeld van stootvoegen in het elektriciteitshuisje in het plangebied van Lozerhof te Den Haag.

Figuur 8. Beeld van niet geschikte stootvoegen voor vleermuizen in de lifschacht in het plangebied van Lozerhof te Den Haag; deze zijn niet breed genoeg.

Figuur 9. Niet geschikte daklijsten doordat deze volledig zijn afgesloten.

Vliegroutes

In het gebied blijft komt vervangende behouden waardoor vleermuizen zich kunnen blijven oriënteren. In de omgeving zijn ook voldoende alternatieve oriëntatiemogelijkheden gedurende de aanlegfase. Vleermuizen in de stedelijke omgeving zijn vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis die minder verstoringgevoelig zijn. Negatieve effecten op vliegroutes van vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Migratieroutes

De aanwezigheid van migratieroutes van vleermuizen wordt uitgesloten omdat grootschalige landschapselementen zoals dijken en rivieren niet voorkomen in het plangebied of aansluiten op het plangebied. Negatieve effecten op migratieroutes van vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Foerageermogelijkheden

Met de realisatie van de plannen zal het gebied niet wezenlijk van vorm veranderen, gelet op de foerageermogelijkheden van vleermuizen. Mogelijk foerageert er gewone dwergvleermuis en laatvlieger als gevolg van de aanwezige ecotopen (pionierecotopen, tuin). Het plangebied is nu niet van waarde als essentieel foerageergebied en in de toekomst zal deze functie niet negatief verminderen doordat er geen essentiële zaken veranderen. De tuin blijft in namelijk in de huidige vorm behouden. Negatieve effecten op de foerageermogelijkheden van vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Veldonderzoek

In 2018 is een gericht veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen door middel van zes onderzoeksronden (Adviesbureau Mertens, 2019). Drie onderzoeksronden zijn uitgevoerd in het voorjaar / zomer en waren gericht op het in beeld brengen van kolonies, vliegroutes en foerageerplaatsen van vleermuizen. Twee onderzoeksronden zijn uitgevoerd in de voorherfst en waren gericht op het in beeld brengen van balts-, paar- en foerageerplaatsen van vleermuizen. Uit het onderzoek kwam naar voren dat dat in het gebied gewone dwergvleermuizen vliegen en foerageren. Gedurende en na realisatie van de plannen kunnen deze soorten er blijven vliegen en foerageren. Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld waardoor negatieve effecten werden uitgesloten. De resultaten van dit veldonderzoek uit 2018 sluiten aan bij de lage verwachtingswaarde voor vleermuizen voor Lozerhof.

4.3 Overige zoogdieren

Gelet op de aanwezige ecotopen van het plangebied en de geografische ligging (zie Broekhuizen e.a., 2016) wordt het de aanwezigheid van overige zoogdieren uitgesloten. Voor steenmarter is het plangebied geen leefgebied omdat er geen openingen in de bebouwing aanwezig zijn waarin de steenmarter zich kan ophouden. Het plangebied en omgeving wordt ook intensief gebruikt waardoor het voorkomen van de steenmarter kan worden uitgesloten.

Mogelijk komt bosmuis en huisspitsmuis voor in de tuin. Voor deze algemeen voorkomende zoogdieren bestaat een algemene provinciale vrijstelling in de Provincie Zuid-Holland.

4.4 Broedvogels

Gedurende het verkennend veldonderzoek op vrijdag 6 maart 2020 zijn geen geschikte (potentiële) nestlocaties aangetroffen voor vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen. De opstallen van Lozerhof te Den Haag bezitten geen mogelijkheden voor vogels om in te verblijven. Voor gierzwaluw en huismus ontbreken geschikte openingen in muren en dak. Gedurende het verkennend veldonderzoek op vrijdag 6 maart 2020 zijn ook geen sporen van mussen vastgesteld of huismussen waargenomen. Bestaande gegevens over het voorkomen van vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen in het plangebied van Lozerhof te Den Haag zijn op Waarneming of via de NDFF of bijvoorbeeld in de literatuur niet gevonden. Negatieve effecten op nesten en eieren van vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen kunnen derhalve worden uitgesloten. In het beperkt aanwezige opgaand groen kunnen algemene broedvogels broeden zoals roodborst, merel en houtduif. Gedurende het veldonderzoek op woensdag 5 februari 2020 is merel vastgesteld. In verband met de aanwezigheid van deze algemene broedvogels is het noodzakelijk om werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren en/of op een manier te werken dat de vogels niet tot broeden komen (vogelverschrikkers gebruiken).

4.5 Amfibieën

Gelet op de aanwezige ecotopen van het plangebied en de geografische ligging (zie Ravon.nl, Creemers & Delft, 2009) wordt de aanwezigheid van internationaal beschermde amfibieën uitgesloten.

Mogelijk komen in de tuin wel gewone pad en bruine kikker voor. Voor de algemene soorten amfibieën bestaat een algemene provinciale vrijstelling.

4.6 Vissen

Door het ontbreken van oppervlaktewater in en direct rond het plangebied van Lozerhof te Den Haag, wordt de aanwezigheid van vissen uitgesloten.

4.7 Reptielen

Gezien de huidige aanwezige ecotopen en directe omgeving ten opzichte van de verspreiding van reptielen (zie Ravon.nl, Creemers & Delft, 2009), kan de aanwezigheid van reptielen worden uitgesloten.

4.8 Overige

Gezien de huidige aanwezige ecotopen kan de aanwezigheid van beschermde ongewervelden (o.a. diverse soorten dagvlinders en libellen) worden uitgesloten. Nationaal beschermde dagvlinders en libellen komen alleen voor in specifieke ecotopen.

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er is het voornemen voor de sloop van de opstallen Lozerhof aan de Randveen 64 te Den Haag om nieuwbouw te kunnen realiseren. Deze activiteit zou kunnen samen gaan met effecten op beschermde planten- en diersoorten. Op grond hiervan is in 2015 is verkennend onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Mede op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Wageningen gevraagd om een actualiserend verkennend veldonderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde planten- en diersoorten en indien aanwezig, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan.

In verband met de aanwezigheid van deze algemene broedvogels is het noodzakelijk om werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren en/of op een manier te werken dat de vogels niet tot broeden komen (vogelverschrikkers gebruiken). Op deze manier kan worden voorkomen dat verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden.

Het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen wordt uitgesloten. In het plangebied ontbreken daartoe geschikte mogelijkheden. De conclusie dat verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten wordt bevestigd met veldonderzoek uit 2019. Gedurende dit veldonderzoek zijn ook geen aanwijzingen gevonden van het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen. In het gebied vliegen en foerageren wel vleermuizen. Gedurende en na realisatie van de plannen kunnen deze soorten er blijven vliegen en foerageren. In de omgeving zijn ook voldoende alternatieven aanwezig. Negatieve effecten vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Er zijn daarnaast mogelijk algemene nationaal beschermde zoogdieren en amfibieën aanwezig. Voor deze algemene soorten bestaat een algemene vrijstelling in provincie Zuid-Holland. Het voorkomen van overige beschermde soorten wordt uitgesloten.

Op grond van bovenstaande analyse worden effecten op beschermde planten- en diersoorten uitgesloten; de ruimtelijke ontwikkeling van Lozerhof aan de Randveen 64 te Den Haag is niet in strijd met het gestelde binnen de Wet natuurbescherming.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

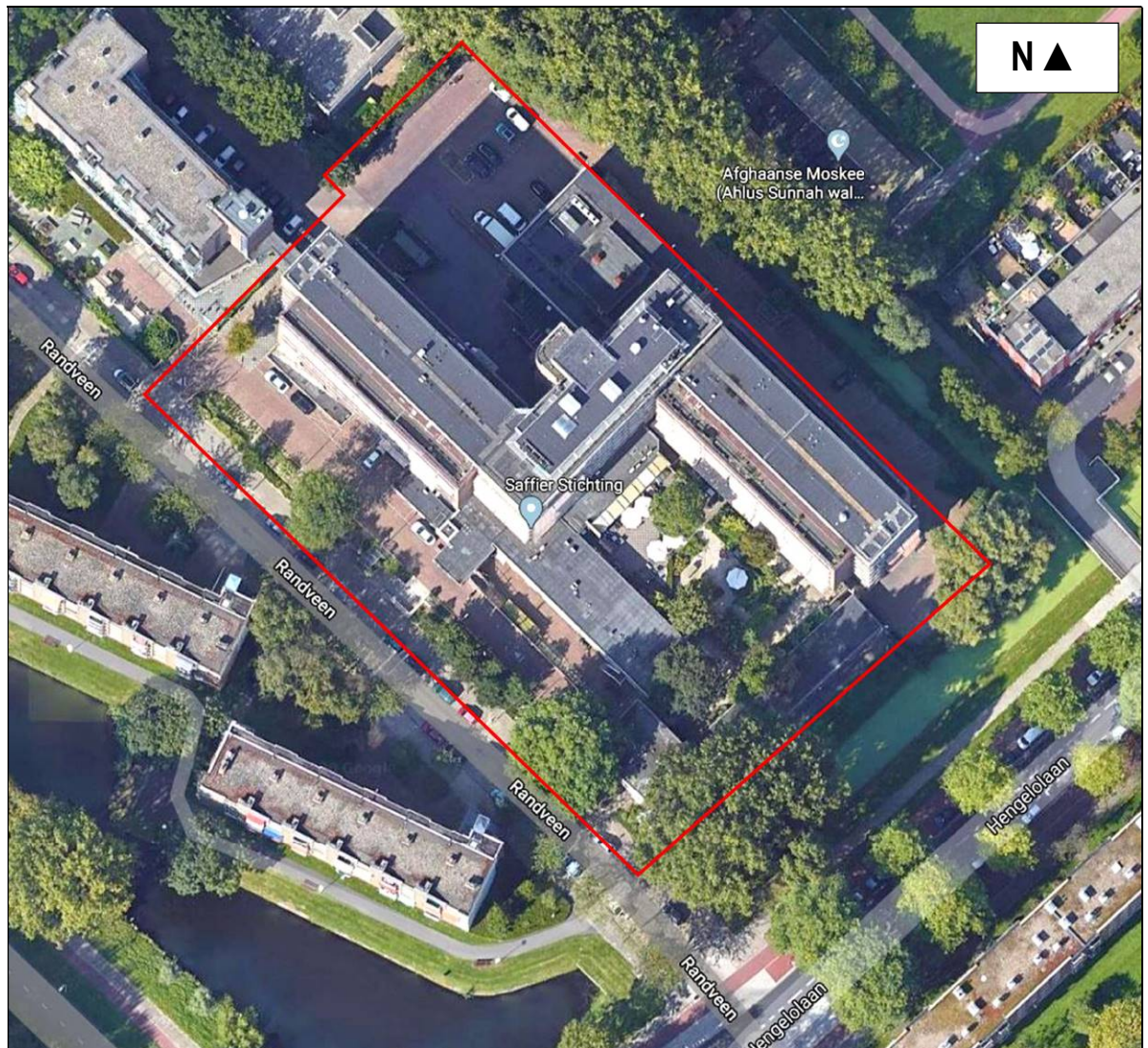
- Adviesbureau Mertens, 2015. Quick scan Flora- en faunawet Lozerhof te Den Haag. Wageningen, 1-12.
- Adviesbureau Mertens, 2019. Vleermuizen ter plaatse van en rond Lozerhof te Den Haag, Renkum, 1-11.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, VZZ, Nijmegen, 1-348.
- Creemers, C.M., Delft, J., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nijmegen, 1-476.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad den Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van den van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV, Zuid-Holland, 1-260.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2004. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2009. Rode lijsten diverse soortgroepen.
- Ministerie van Economische Zaken, 2016. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 34 (2016), 1-84.
- Smit, G.F.J., & Melchers, M., 2017. Monitoring beschermde flora en fauna Westpoort; Resultaten situatie 2017. Bureau Waardenburg, Culemborg, 1-26.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55.

Website

- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.netwerkecologischemonitoring.nl
- www.verspreidingsatlas.nl

BIJLAGEN

1. PLANGEBIED

2. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar)). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij windrig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolotatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwemt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en

temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

Adviesbureau

Mertens B.V.

Telefoon (06) 29 45 84 56

E-mail info@adviesbureau-mertens.nl

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.